

DE FISCUS HEEFT ONGELIJK? U VERLIEST ALTIJD!

1. De wet van 25 april 2014 die op 19 augustus werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad heeft in algemene termen het principe ingevoerd dat geen rechtsplegingsvergoeding ten laste kan worden gelegd van een publiekrechtelijke rechtspersoon die in het algemeen belang als partij optreedt in een geding. De rechtsplegingsvergoeding is een forfaitaire vergoeding die een rechter aan de winnende partij kan toekennen en die ten laste van de verliezende partij komt, met als doel om de winnende partij te compenseren voor de kosten die zij heeft moeten maken om via de rechtbank haar gelijk te halen. Het gaat dan vnl. om het ereloon en de kosten van de advocaat.

Dit betekent concreet dat o.m. de federale Staat en de Gewesten, wanneer zij het proces verliezen, niet langer veroordeeld kunnen worden tot het betalen van een rechtsplegingsvergoeding.

Ter verantwoording van deze wet verwijzen de initiatiefnemers naar eerdere rechtspraak van het Grondwettelijk Hof die erop neerkomt dat de wetgever kan beslissen dat een overheid zijn vordering in volle onafhankelijkheid moet kunnen uitoefenen zonder rekening te hoeven houden met het financiële risico verbonden aan het proces.

Gelet op de algemene strekking van de wet, geldt de nieuwe regeling dus ook in fiscale zaken.

2. De Orde van Vlaamse Balies (OVb) en de Belgische Vereniging van Fiscaal Advocaten (BATL) vinden dat deze wetgeving een brug te ver is, met name in het geval waarin een belastingplichtige in rechte opkomt tegen de aanspraken van de fiscus.

3. Vooreerst is het tijdstip waarop de wetgever is tussengekomen op zijn zachtst uitgedrukt, ongelukkig. Zo werd, duidelijk in alle stilte, een voor de praktijk belangrijke wet gestemd die pas maanden later, tijdens het zomerreces, is gepubliceerd. Het lijkt er dus alvast sterk op dat de relevante “stakeholders” zoals de advocatuur en de consumentengroepen bewust buiten deze discussie zijn gehouden.

Bovendien hangt er aangaande deze kwestie in fiscale zaken nog een zaak bij het Grondwettelijk Hof. De rechtbank van Aarlen stelde inderdaad de vraag aan het Grondwettelijk Hof of het gelijkheidsbeginsel geschonden is wanneer een belastingheffende overheid verplicht is een rechtsplegingsvergoeding te betalen indien zij in een fiscaal geschil in het ongelijk wordt gesteld. Hierbij aansluitend werd eveneens de vraag gesteld of het gelijkheidsbeginsel toelaat dat een belastingheffende overheid een rechtsplegingsvergoeding ontvangt indien ze in het gelijk wordt gesteld. De wetgever vond het blijkbaar niet nodig het antwoord van het Grondwettelijk Hof hierover af te wachten, wat andermaal op zijn minst ongelukkig te noemen valt.

4. Ook wat de wet zelf betreft, valt een aantal kanttekeningen te maken.

Zo hekelen de OVB en BATL in ieder geval de **opportunistische visie** van de wetgever. Het principe zelf - dat een overheid niet gehouden zou zijn tot het betalen van een rechtsplegingsvergoeding - is immers slechts een keuze van de wetgever, maar vanzelfsprekend is het een keuze die de overheid budgettair het best uitkomt. Niets verhindert evenwel dat, zoals het Grondwettelijk Hof reeds bevestigde, de wetgever in het algemeen zou kunnen bepalen dat lastens een overheid wel degelijk een vergoedingsregeling wordt voorzien.

Daarenboven lijkt het in ieder geval **discriminerend** indien de wet in die zin zou worden geïnterpreteerd dat de fiscus niet meer veroordeeld kan worden tot het betalen van een rechtsplegingsvergoeding indien hij verliest, terwijl de belastingbetaler dat risico wel loopt (indien hij verliest). Overigens zijn de OVB en BATL van mening dat zelfs indien zou blijken dat de overheid terecht afgeschermd wordt van het risico van de rechtsplegingsvergoeding, het nog steeds mogelijk is als belastingplichtige om aan te tonen dat men door de fiscale procedure schade heeft geleden en de fiscus de oorzaak is van die schade doordat ze een nutteloze en "bij voorbaat verloren" procedure heeft gevoerd of uitgelokt. Gevestigde rechtspraak bevestigt dat de overheid wel degelijk een zgn. onrechtmatige daad kan begaan en in voorkomend geval al de daaruit volgende schade moet vergoeden. In zulk geval zal het dus niet om een forfaitaire vergoeding gaan, maar werkelijk om een vergoeding van alle door de belastingplichtige geleden schade.

Voorts vinden de OVB en BATL dat de wetgever volledig voorbijgaat aan de dagdagelijkse juridische werkelijkheid. Belastingplichtigen worden bij herhaling geconfronteerd met onduidelijke en complexe wetgeving die - vaak binnen de fiscale administratie zelf - niet consequent wordt toegepast of geïnterpreteerd. Is het dan niet een zaak van algemeen belang dat die juridische onduidelijkheid wordt weggenomen doordat een rechter de puntjes op de i kan zetten? Het uitlokken van dergelijke "richtinggevende interpretaties" dreigt voortaan te worden beperkt doordat belastingplichtigen - gelet

op het financiële risico - hun **recht op toegang tot de rechter** (dat nochtans een fundamenteel recht is) liever niet uitoefenen. Bovendien zijn er dagelijks gevallen waarin advocaten tussenbeide moeten komen omdat er gewoonweg een fout is begaan door de fiscale administratie en deze pas tot rechtzetting wil overgaan na inleiding van een zaak bij de rechtbank. Ook het zetten van die stap wordt bemoeilijkt indien men bij winst toch nog helemaal zelf moet instaan voor de advocatenkosten.

Bovendien worden in fiscale zaken vaak administratieve sancties opgelegd. Dergelijke sanctie moet beoordeeld kunnen worden door een onafhankelijke rechter om na te gaan of de overheid in redelijkheid de sanctie kon opleggen. Welnu, het is toch overduidelijk in het algemeen belang dat de belastingplichtige dit toetsingsrecht moet kunnen uitoefenen en hiervoor een ongehinderde toegang tot de rechter moet kunnen hebben, zonder daarbij vanuit financiële overwegingen te worden afgeremd.

Daarenboven vrezen de OVB en BATL dat de nieuwe wetgeving mogelijkwijze aanleiding kan geven tot de vestiging van moeilijk te onderbouwen of zelfs tergende en roekeloze aanslagen. Zolang de fiscus aan een navolgend proces iets dreigt te verliezen, met name de rechtsplegingsvergoeding, bestaat er in ieder geval een **responsabiliserende drempel** in hoofde van de ambtenaar die in de boosheid wil volharden. Deze drempel valt nu weg. Ambtenaren kunnen gaan redeneren: "Baat het niet dan schaadt het niet".

Eveneens wensen de OVB en BATL te beklemtonen dat de **wapengelijkheid** tussen de belastingplichtige en de fiscus nog meer dan voorheen dreigt te vervallen. Het is nu reeds zo dat, bijvoorbeeld, de fiscus steeds op een berusting of een met de belastingplichtige afgesloten dading kan terugkomen. Dit principe is gebaseerd op wat men noemt het openbare orde-karakter van de fiscale wet. Daar komt dus nu de ongelijkheid inzake de rechtsplegingsvergoeding bij. Met meer dan 30.000 ambtenaren bij de Federale Overheidsdienst Financiën alleen al, beschikt de federale fiscus over het grootste aantal ambtenaren. Van dergelijke dienst zou men mogen verwachten dat het aan expertise niet kan ontbreken. Het is dan ook vaak een zware opdracht voor een belastingplichtige om zich tegen de aanspraken van dergelijk apparaat - dat vaak moeite noch kosten spaart - te verweren. Welnu, indien de belastingplichtige, vaak na een moeizaam en kostelijk proces, het juridische gelijk verkrijgt, is het toch maar normaal dat de overheid deze belastingplichtige vergoedt, al is het maar ten dele, voor de gemaakte kosten. Op dit vlak een "bezuiniging" voorstellen is dus minstens onbillijk. De OVB en BATL bestuderen overigens of zulke maatregel geen inbreuk op een fundamenteel mensenrecht kan vormen, nl. het recht op toegang tot een onafhankelijke rechter. Mogelijks zal daarover een proefprocedure gevoerd worden voor het Europees Hof van de Rechten van de Mens te Straatsburg.

5. De OVB en BATL laken tenslotte het feit dat het kennelijk de bedoeling van de wetgever is geweest om de nieuwe regeling onmiddellijk van bij de inwerkingtreding – die weliswaar nog geen feit is – toepasselijk te maken op alle nog hangende procedures. Wie dus “in tempore non suspecto” een procedure tegen de fiscus is begonnen in de veronderstelling dat hij of zij in geval van winst een rechtsplegingsvergoeding zou ontvangen, komt wellicht van een kale reis thuis.

6. De OVB en BATL zijn dus van mening dat deze wetgeving in ieder geval onbillijk is en wellicht ook moeilijk verenigbaar met bepaalde hogere rechtsnormen, zoals het gelijkheidsbeginsel en het recht op toegang tot de rechter, of, meer in het algemeen het recht op een eerlijk proces.

De OVB en BATL onderzoeken thans de opportuniteit en slaagkansen van eventuele gerechtelijke stappen maar hopen bovenal dat de wetgever zich bezint over de bekommernissen van het middenveld en de publiek geuite verontwaardiging in de media en een passende wetswijziging zou voorstellen.

Voor nadere informatie over de inhoud van dit persbericht kunt u contact opnemen met:

Werner Heyvaert

OVB - Bestuurder Financiën en btw

werner.heyvaert@ordevanvlaamsebalies.be

0474/97.02.13

Mark Delanote

BATL - Voorzitter

mark.delanote@batl-taxlaw.be

0496/05.78.79